

AANKOMST IN BOEDAPEST

Vanuit Ferenc Liszt

De luchthaven van Boedapest, die in 2012 omgedoopt werd tot Ferenc Liszt, ligt 16 km ten zuidoosten van het stadscentrum. Sinds mei 2012 (toen de Hongaarse luchtvaartmaatschappij Malév opgedoekt werd) is enkel terminal 2 nog in gebruik.

Verbindingen luchthaven-stadscentrum:

► MÁV-TREIN (TERMINAL 1)

De snelste trein rijdt in een halfuur naar het weststation. Neem eerst bus **200E** naar terminal 1 (zie hieronder). Kaartjes zijn te koop bij Tourinform (9.00-22.00 u) of bij de treinconducteurs. Prijs: 300 Ft.

► BUS EN METRO

Het goedkoopst, maar niet praktisch met bagage. Tussen 4.00 u en 23.00 u: neem bus **200E** tot de eindhalte Köbánya-Kispest en vervolgens metrolijn 3 (blauw) (station Deák Ferenc tér op 20 min. rijden). Frequentie: iedere 8-12 min. overdag, iedere 25 min. 's avonds. Tussen 23.00 u en 4.00 u: neem de nachtbus nr. 900 tot het busstation Dél-Pesti Autóbuszgarázs. Wie naar het centrum wil, stapt af bij de halte Bajcsy-Zsilinszky út en neemt bus 950 of 950A. Koop de kaartjes aan de automaat (320 Ft) of bij de conducteur (400 Ft). Opgelet: wie wil wisselen tussen bus, metro, trolley of tram koopt best een speciaal overstapkaartje (490 Ft).

► AIRPORT MINIBUS/SHUTTLE

Bijzonder eenvoudig voor een eerste reis. De minibus zet de reizigers af op

de gewenste plaats in de stad en rekt geen toeslag voor bagage. Kaartjes zijn te koop aan de balie in de aankomsthal (dag en nacht). Het is mogelijk om 24 u van tevoren te reserveren: ☎ 296 8555 (6.00-22.00 u) - www.airportshuttle.hu. Dag en nacht afreizen - 2990 Ft, heen en terug 4990 Ft.

► TAXI

Zóna Taxi heeft het alleenrecht voor vervoer op de luchthaven. Prijzen 2012: 4100 Ft (€ 16) voor het centrum van Pest, 4600 Ft (€ 18) voor het centrum van Boeda. Het is mogelijk om met euro's te betalen.

☎ 365 5555 - www.zonataxi.eu. Balie in de luchthaven (dicht bij de uitgang).

MEER OVER METRO EN BUS

www.bkv.hu

► **Dienstregeling:** 4.30-23.00 u (dan zijn er nachtdiensten).

► **Interessantste formules:**

Driedaagse kaart – Geldig op het volledige openbaar-vervoernet van Boedapest, ook de nachtdiensten. 3850 Ft.

Budapest Kártya (Budapest Card) – Geldig op het volledige openbaar-vervoernet van Boedapest; gratis toegang of kortingen in de meeste musea. 3900 Ft voor 24 uur; 7900 Ft voor 72 uur.

📍 *Meer informatie blz. 6.*

PRAKTISCHE INLICHTINGEN

Ambassades

Nederland – Füge utca 5-7 (tweede district) - ☎ 336 6300 - bdp@minbuza.nl.

België – Kapás utca 11-15 (derde verdieping) - ☎ 457 9960 - belgianembassy@upcmail.hu.

Banken

Commissielonen – Vaak hanteren de wisselkantoren in het stadscentrum en de stations de beste tarieven. In de banken zijn de commissielonen tamelijk voordelig, in tegenstelling tot de hotels en luchthavens, waar ze het hoogst zijn. Geldautomaten zijn bijzonder praktisch om geld te 'wisselen', maar bij elke afhaling worden er kosten aangerekend. Informeer vóór het vertrek bij uw bank.

Contanten – Er bestaan Hongaarse bankbiljetten van 500, 1000, 2000, 5000, 10.000 en 20.000 Ft, naast muntstukken van 5, 10, 20, 50, 100 en 200 Ft. Let goed op de cijfertjes en trap niet in de val van oplichters!
 ☎ 'Openingstijden', blz. 10.

Budapest Card

Wie musea wil bezichtigen en onbeperkt gebruik wil maken van het openbaar vervoer binnen de stadsgrenzen, koopt best een **Budapest Kártya/Budapest Card**. Buiten het centrum heeft de reiziger een extra kaartje nodig: op vertoon van het pasje betaalt hij dan een supplement vanaf het vertrekpunt. De Budapest Card geeft recht op de volgende diensten:

- gratis reizen met het openbaar vervoer (metro, bus, trolleybus, tram, HÉV-voorstadstreinen); voor de tandradbaan in Boeda (☎ blz. 48) en de stoeltjeslift (☎ blz. 62) gelden afzonderlijke tarieven;
 - gratis toegang tot de meeste musea en culturele bezienswaardigheden;
 - korting op bepaalde evenementen en in een aantal winkels, restaurants, cafés, pubs en zwembaden;
 - kortingen op sommige huurauto's en op de huurfietsen van het Margaretha-eiland (Margitsziget).
- De Budapest Kártya wordt verkocht in de luchthaven, bij Tourinform, in grote metrostations, reiskantoren en toerismebureaus, en kost 3900 Ft voor 24 uur en 7900 Ft voor 72 uur (er bestaat ook een formule voor 48 uur voor 9900 Ft die meer voordelen biedt, maar gezien de korte geldigheidsduur lijkt ons deze niet de meest geschikte). Vergeet niet om het pasje te ondertekenen. In een informatiefolder staat een lijst met voordelen waarvan de kaarthouder kan genieten.
 ☎ www.budapest-card.com

Elektriciteit

Zoals overal op het Europese vasteland bedraagt de standaardnetspanning 220 volt.

Feestdagen

- 1 januari: Nieuwjaar
- 15 maart: Nationale Feestdag (verjaardag van de revolutie 1848-1849)

- Pasen en paasmaandag
- Pinksteren en pinkstermaandag
- 1 mei: Feest van de Arbeid
- 20 augustus: feest van de H. Stefanus (István I, eerste koning van Hongarije) en van de Grondwet
- 23 oktober: Dag van de Republiek (verjaardag van de Opstand in oktober 1956)
- 1 november: Allerheiligen
- 25 en 26 december: Kerstmis

Fietsen

Bij Tourinform is de kaart Kerékpárral Budapesten verkrijgbaar, met daarop meer info over fietsroutes, fietspaden, verhuurkantoren en herstellende. Het verkeersvrije Margaretha-eiland is een prima plek om te fietsen.

🚲 In het najaar van 2013 startte een project met fietsen die vrij te gebruiken zijn. De fietsuitleendienst draagt de naam 'Bubi', maar de aanvangsdatum lag bij de opmaak van deze gids nog niet vast.

Meer informatie op www.bkk.hu.

GEEN REDEN TOT PANIEK

Europees alarmnummer: 📞 112

Ziekenwagen: 📞 104

Politie: 📞 107

Brandweer: 📞 105

Dokter dag en nacht (Főnix SOS):
📞 200 01 00

Apotheek dag en nacht:
Teréz Patika - Teréz körút 41 -
📞 311 4439

SOS tandarts: 📞 267 9602

Fooien

Behalve wanneer de vermelding 'serviz' op de kaart staat, is de bediening vaak niet begrepen in de rekening. Reken in dat geval op een fooi van 10 à 15 % op het totaal.

Foto's

Wie in musea foto's of filmopnames wil maken, moet daarvoor rechten betalen (tussen 1000 en 2000 Ft).

Kranten en bladen

BROCHURES

De brochure **Budapest Panorama**, die maandelijks verschijnt in vijf talen (Engels, Duits, Italiaans, Russisch en Frans), is gratis beschikbaar bij Tourinform. Het blad bevat het programma van alle culturele evenementen en vertoningen, naast de adressen van winkels, restaurants, musea en nog veel meer.

Nog meer praktische informatie is te vinden in het weekblad **Budapest Funzine** (in het Engels, www.budapest-funzine.hu) en de gratis maandbladen **Budapest Life** (in het Engels), **Where Budapest** en **Budapest Pocket Guide** (in het Engels, www.budpocketguide.com). Het toerismebureau verstrekt de gratis folder **Budapest Guide** in diverse talen, naast een stadskaart.

Wie alles wil weten over evenementen die te maken hebben met kunst, over leuke eetgelegenheden, shopping-mogelijkheden en het uitgaansleven neemt best een kijkje in het weekblad **TimeOut Budapest** (in het Engels, www.timeout.com).

Telefoneren

VANUIT HET BUITENLAND

Vorm 00, het toegangsnummer voor internationale gesprekken, gevolgd door 36 voor Hongarije en 1 voor Boedapest.

VAN BOEDAPEST NAAR HET BUITENLAND

Voor Nederland: ☎ 00 31 + het netnummer zonder de 0 + het abonneenummer.

Voor België: ☎ 00 32 + het netnummer zonder de 0 + het abonneenummer.

VAN BOEDAPEST NAAR ANDERE HONGAARSE PLAATSEN

Vorm 06, daarna het netnummer en dan het abonneenummer.

IN BOEDAPEST-STAD

Vorm het abonneenummer met 7 cijfers (zonder het netnummer van de stad).

TELEFOONCELLEN

De meeste telefooncellen werken met kaarten, die verkrijgbaar zijn in postkantoren, metrostations, krantenkiosken, tabakswinkels (*Trafik*) en de meeste hotels. Daarnaast zijn hier en daar nog enkele munttelefoons te vinden die men kan bedienen met munstukken van 20, 50 en 100 Ft.

MOBIEL TELEFONEREN IN HET BUITENLAND

Europeanen kunnen hun eigen gsm gebruiken, want Hongarije bezit enkele

mobiele netwerken. Zorg ervoor dat uw mobieltje niet geblokkeerd is (check met uw provider). Met een plaatselijke simkaart kan gebeld worden met een Hongaars nummer. Voor wie belt met een bestaand abonnement, zal de provider het internationale tarief toepassen.

Uit eten

☎ 'Fooien', blz. 7.

Op elk moment van de dag biedt Boedapest mogelijkheden om een hapje te eten. Restaurants bestaan in diverse maten en soorten:

– *étterem*: een klassiek restaurant met menu's en de mogelijkheid om à la carte te eten;

– *büfé*: goed voor een snelle hap aan het buffet (broodjes, taarten, koude en warme dranken);

– *vendéglő*: brasserie en restaurant.

Wie een tafeltje uitgekozen heeft, krijgt heel snel een menukaart. Het is gebruikelijk om meteen een drankje te bestellen en dan een keuze te maken. Een traditionele maaltijd bestaat vaak uit soep, een hoofdgerecht, een dessert en een drankje, met als afsluiter een koffie naar keuze, gewoonlijk een *capuccino* of een *espresso*.

Wifi

Een lijst van al dan niet gratis hotspots in Boedapest op www.hotspotter.hu/en.

EVENEMENTENKALENDER

Jaarlijkse evenementen

MAART

Boedapest

► **Lentefestival** – klassieke en moderne muziek, theater, operette, opera, folkloristische groepen, Hongaars en buitenlands ballet, film. Tweede helft van maart. www.festivalcity.hu

JUNI

Boedapest

► **Donaucarnaval** – internationaal dans- en muziekfestival (klassieke, hedendaagse, volks- en wereldmuziek). Derde week van juni. www.dunaart.com

► **Museumnacht** (Múzeumok Éjszakája) – gratis toegang tot de musea, manifestaties, van 18.00 u tot 1.00 u 's ochtends.

► **Paardenfestival** – voorstellingen en demonstraties, op het Hajógyári-eiland in Óbuda. Eind juni.

JUNI-JULI

Kasteel Gödöllő

► **Kamermuziekfestival**

www.kiralyikastely.hu

JUNI-AUGUSTUS

Szentendre

► **Openluchttheaterfestival** – theater, concerten en dans op culturele locaties in de stad. www.szentendreprogram.hu

JULI

Boedapest

► **Openluchtfilmfestival** – filmvertoning voor het parlement, elke dag van 16.30 tot 23.00 u, www.terfilmzene.hu

JULI-AUGUSTUS

Boedapest

► **Sparties** – op zaterdagavond vormen de badhuizen het decor van de zogenaamde 'sparties' (van *spa* en *party*). www.cinetrip.hu

AUGUSTUS

Boedapest

► **Sziget-Festival** – een week lang lokken een twaalfstal podia jongeren uit de hele wereld naar het Hajógyári-eiland op Óbuda. Alles is toegelaten en er wordt veel goede muziek gespeeld. Half augustus. www.szigetfestival.com

► **Feest van kunsten en ambachten** – in de Burchtwijk, Boeda. De feestelijkheden worden op 20 augustus afgesloten met vuurwerk (🔊 blz. 66).

Kasteel Gödöllő

► **Barokkdagen** – dans, paardrijkunst, concerten, beurs, in het kasteel. Tweede weekend van augustus. www.kiralyikastely.hu

AUGUSTUS-SEPTEMBER

Boedapest

► **Joods zomerfestival** – concerten, dans, tentoonstellingen, gastronomie. www.jewishfestival.hu

SEPTEMBER

Boedapest

► **Internationaal wijnfestival** – beurs, veiling, wijnoogstfeest, concerten op het voorplein van het Burchtpaleis. Tweede week van september. www.winefestival.hu

► **Europese erfgoeddagen** – open-deurdagen, lezingen en concerten

OVERNACHTEN

Omdat het centrum van Boedapest vooral luxehotels telt, is het niet altijd makkelijk om er goedkope accommodaties te vinden. Als alternatief kunt u ervoor kiezen een appartement te huren (www.7seasonsapartments.com of www.only-apartments.com). Dit is heel gewoon in Boedapest, zelfs voor één nacht.

Wilt u daarentegen een unieke ervaring beleven, overnacht dan bij de bewoners zelf (www.wimdu.com).

Op welke oever? – De buitenwijken, op de heuvels van Boeda, bieden rust en prachtige vergezichten op de Donau. In Pest is het drukker en levendiger.

Tarieven – Hierna vermelden we de minimumprijzen voor een tweepersoonskamer in het hoogseizoen. Opgelet, want met de eindejaarsfeesten en tijdens de Hongaarse Grand Prix Formule 1 (derde week van augustus) is het nog duurder.

 Onderstaande adresjes vindt u terug op de uitneembare vouwkaart aan de binnenzijde van de cover: zoek het overeenkomstige nummer (bv. ①). De aanwijzingen in het rood verwijzen eveneens naar deze vouwkaart.

Gellérthegey

WINTERARRANGEMENT

④ **Hotel Gellért** – **Vouwkaart D7-8** – Szent Gellért ter 1 – ☎ 889 5501 – www.danubiushotels.com – Winter Dream: 3 nachten voor de prijs van 2, vanaf € 300/2 pers., van nov. tot maart. De winter in Boedapest kan ook leuk zijn! Het arrangement omvat eveneens vrije toegang tot het badhuis. Daal

met de privélift meteen af naar het schitterende zwembassin en de warme waterbaden met art-decotegeltjes.

Víziváros

**TUSSEN € 110 EN € 180
(30.000 TOT 50.000 Ft)**

⑬ **Victoria** – **Vouwkaart C4** – Bem Rakpart 11 – Batthyány tér – ☎ 457 8080 – www.victoria.hu – 27 kamers – inbegrepen. Rustig, bevallig hotel bij de Burcht met smaakvol ingerichte kamers. Fraai uitzicht op de Donau.

① **Art'otel** – **Vouwkaart C4** – Bem Rakpart 16-19 – Batthyány tér – ☎ 487 9487 – www.artotels.com – 156 kamers – restaurant. Dit trendy hotel bij de rivier, de Burcht en de handelswijk in het centrum exposeert kunstwerken van de Amerikaan Donald Sultan. Uitzicht op het Parlement, de Matthiaskerk en de Kettingbrug.

Rózsadomb

MINDER DAN € 70 (20.000 Ft)

⑫ **Papillon** – **Vouwkaart B2** – Rózsahegy utca 3/b – 4 of 6: Mechwart liget – ☎ 212 4750 – www.hotelpapillon.hu – 30 kamers – inbegrepen – restaurant. Dit hotel ligt ietwat verwijderd van het centrum op de Rozenheuvel, maar is toch vrij goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Zwembad en terras.

Lipótváros

**TUSSEN € 110 EN € 180
(30.000 TOT 50.000 Ft)**

② **Central Basilica** – **Vouwkaart D4** – Hercegprímás utca 8 – Bajcsy-Zs. út –

☎ 328 5010 - www.hotelcentral-basilica.hu - 37 kamers. Dit hotel in het historische centrum bij de H. Stefanus-basiliek biedt een hartelijke omgeving waar reizigers tot rust komen. Goede prijs-kwaliteitverhouding.

Erzsébetváros

MINDER DAN € 70 (20.000 Ft)

⑩ **Marco Polo – Vouwkaart E5** - Nyár utca 6 - ☎ Blaha L. tér - ☎ 413 2555 - www.marcopolohostel.com - 47 kamers - restaurant. Wie niet wil overnachten op de heuvel, kan terecht in dit eenvoudige, voordelige pension bij het station Keleti pu. Een gezellige sfeer en een goede prijs-kwaliteitverhouding zijn de kenmerken van dit zorgvuldig onderhouden etablissement.

TUSSEN € 70 EN € 110 (20.000 TOT 30.000 Ft)

⑧ **Seven Seasons Apartments – Vouwkaart D5** - Kiraly utca 8 - ☎ Deák Ferenc tér - ☎ 258 2293 - www.7seasonsapartments.com - 40 appart. Het gebouw mist elke charme maar is centraal gelegen. Nette en sobere appartementen. De ideale uitvalsbasis voor een bezoek aan de stad.

MEER DAN € 180 (50.000 Ft)

③ **Corinthia Grand H. Royal – Vouwkaart F4** - Erzsébet krt 43-49 - ☎ Oktogon - ☎ 479 4000 - www.corinthia.hu - 383 kamers - restaurant. Dit legendarische luxehotel uit 1896 was tot de Tweede Wereldoorlog de place to be van Boedapest. Achter de gevel in empirestijl schuilt nu een volledig gerenoveerd pand met veel licht en transparantie. Er is een bubbelbad.

Belváros

TUSSEN € 70 EN € 110 (20.000 TOT 30.000 Ft)

⑦ **Léo Panzió – Vouwkaart D6** - Kossuth Lajos utca 2/a - ☎ Ferenciek tere - ☎ 266 9041 - www.leopanzio.hu - 14 kamers - ☎ inbegrepen. Pal in het centrum bevindt zich dit moderne, goed onderhouden pension in een bevallig, maar ietwat vervallen pand in 1900-stijl. Comfort en een goede prijs-kwaliteitverhouding, al is er veel verkeer in de straat.

⑨ **Gerlőczy Kávéház – Rooms de Lux – Vouwkaart D5** - V. Gerlőczy utca 1 - ☎ Deák Ferenc tér - ☎ 501 4000 - www.gerloczy.hu - 15 kamers - restaurant. Piepklein hotel op een boogscheut afstand van de Donau. Samen met het aangrenzende café ademt het hotel de sfeer uit de jaren 1900. Retrostijl, oog voor detail en hedendaags comfort.

⑪ **Mercure City Center – Vouwkaart D6** - Váci utca 20 - ☎ Ferenciek tere - ☎ 485 3100 - www.mercure.com - 223 kamers - restaurant. Dit moderne, bijzonder gezellige hotel ligt aan een van de drukste winkelstraten in het voetgangersgebied van Pest.

Nagykörút

TUSSEN € 70 EN € 110 (20.000 TOT 30.000 Ft)

⑤ **Ibis Centrum – Vouwkaart E7** - Ráday utca 6 - ☎ Kálvin tér - ☎ 456 4100 - www.ibis-centrum.hu - 126 kamers. Ideaal gelegen etablissement uit de Ibisketen, aan het begin van de Rádaystraat. Goed uitgeruste, functionele kamers. Een heldere ontbijtzaal en een daktuin.

UIT ETEN

Ráday utca (M Kálvin tér) telt veel eenvoudige, maar gezellige restaurants. Op het Ferenc Lisztplein (M Oktogon) kan er dan weer dag en nacht gegeten worden. In Erzsébetváros is de Dob utca

(M Deák Ferenc tér) een vaste waarde!

De meeste restaurants bieden voor de lunch een interessant dagmenu aan (*mai menü*). Op andere momenten kunt u enkel à la carte eten. De prijsaanduidingen gelden voor een menu of voor een voorgerecht, hoofdgerecht en dessert.

Meer informatie over de soorten etablissementen: blz. 12.

Meer weten over de gastronomische specialiteiten: blz. 129.

Onderstaande adresjes vindt u terug op de uitneembare vouwkaart aan de binnenzijde van de cover: zoek het overeenkomstige nummer (bv. 1). De aanwijzingen in het rood verwijzen eveneens naar deze uitneembare vouwkaart.

Várnegyed

► LUNCH

MINDER DAN € 15 (4200 Ft)

34 Leroy Café – **Vouwkaart B3** -

Winkelcentrum Mammut II - Lövház utca 1-5 - M Széll Kalman tér -

345 8390 - 11.00-24.00 u. Dit goed onderhouden café op de bovenverdieping van een winkelcentrum serveert lekkere moderne Hongaarse schotels en Italiaanse gerechten.

42 Café Pierrot – **Vouwkaart B4** - Fortuna utca 14 - M Széll Kalman tér -

375 6971 - www.pierrot.hu - dag. Plaatselijke artiesten verfraaiden dit restaurant dat verfijnde traditionele gerechten serveert. Aangename tuin voor mooie dagen.

► DINER

TUSSEN € 15 EN € 30 (4200 TOT 8400 Ft)

49 Rivalda – **Vouwkaart C5** - Színház utca 5-9 - bus 16, Várbusz : Dísz tér - 489 0236 - www.rivalda.net. Stijlvol restaurant op de Burchtheuvel, naast het Nationaal Danstheater. Tijdens de zomer wordt gegeten op het terras van de okergeel gekleurde binnenplaats. Binnen heerst een gedempte sfeer, als in een toneeldecor. Mediterraan getinte gerechten en heruitgevonden Hongaarse specialiteiten (kalfsmedallions met paprika).

21 – **Vouwkaart B4** - Fortuna utca 21 - M Széll Kalman tér - 202 2113 - www.21restaurant.hu - 11.00-24.00 u - dag. Zelfs overdag kunt u terecht in dit wat sombere eethuis. 's Avonds heerst er een gezellige bistro-sfeer. In zijn keuken weet de chef hedendaagse smaken te vermengen met traditionele Hongaarse specialiteiten.

MEER DAN € 30 (8400 Ft)

16 Alabárdos – **Vouwkaart B4** - Országház utca 2 - M Széll Kalman tér - 356 0851 - www.alabardos.hu - zo. gesl. Dit restaurant kreeg onderdak in een 17de-eeuws pand met gewelfde plafonds en uitzicht op het park van de Burcht. Op het menu staan traditionele Hongaarse gerechten.

Víziváros

► LUNCH

MINDER DAN € 15 (4200 Ft)

19 Nagyi Palacsintázója – Vouwkaart C3 - Batthyány tér 5 - Batthyány tér - www.nagyipali.hu - dag. 8.00-22.00 u. Het is misschien geen sterrenrestaurant, maar deze zaak, die deel uitmaakt van een pannenkoekenketen, wordt druk bezocht door de inwoners van Boedapest en is ideaal voor een snelle lunch. Op ieder moment van de dag kunt u er smullen van de *sós rakott tejföllel* (lasagnes op basis van pannenkoeken met zure room), van pannenkoeken met suiker (*makos*), kersen (*meggyes*) of appels (*almas*)... Bestel bij de toonbank en neem uw dienblad dan mee naar boven, vanwaar u de voorbijgangers, de auto's en de trams op het Batthyány tér kunt gadeslaan.

**TUSSEN € 15 EN € 30
(4200 TOT 8400 Ft)**

18 Csalogány 26 – Vouwkaart B3 - Csalogány utca 26 - Batthyány tér - ☎ 201 7892 - www.csalogany26.hu - di.-za. 12.00-15.00 u, 19.00-22.00 u, *gesl. ma., zon- en feestd.* Na een bezoek aan de burcht kunt u even halt houden in dit lekkere restaurant met modern interieur. De kaart wordt aangepast in functie van de seizoenen.

Lipótváros

► LUNCH

**TUSSEN € 15 EN € 30
(4200 TOT 8400 Ft)**

56 Tom-George Italiano – Vouwkaart D4 - Október 6 utca 8 - Deák F. tér - ☎ 266 3525 - www.tomgeorge.hu. In

dit trendy adresje met designinrichting naast de H. Stefanusbasiliek wordt fusionfood geserveerd. De nadruk ligt op versheid in de creatieve gerechten die een brug slaan tussen Hongarije, Azië en de Middellandse Zee.

Andrássy út

► LUNCH

MINDER DAN € 15 (4200 Ft)

35 M Étterem – Vouwkaart E4 - Kertész utca 48 - Király utca - ☎ 322 3108 - ma.-vr. 18.00-24.00 u, za. en zo. 12.00-24.00 u. Vrij goedkope Hongaarse gerechten, op een steenworp afstand van het Muziekconservatorium. De stamgasten zijn kunstenaars en vrienden van de baas die op verzoek de kaart vertaalt.

► DINER

**TUSSEN € 15 EN € 30
(4200 TOT 8400 Ft)**

36 Menza – Vouwkaart E4 - Liszt Ferenc tér 2 - Oktogon - ☎ 413 1482 - www.menza.co.hu. Lekkere Hongaarse gerechten geserveerd in een socialistische kantine (*menza*) uit de jaren 1950. Reserveren is vaak nodig. Correcte bediening en lekkere gerechten.

24 Belcanto – Vouwkaart E4 - Dalszínház utca 8 - Opera - ☎ 269 2786 - www.belcanto.hu - *gesl.* 25 dec. Dit restaurant bij de opera is bekend voor zijn klassieke concerten én het talent van zijn improviserende obers. Hongaarse gerechten.

38 Klassz – Vouwkaart E4 - Andrássy út 41 - Oktogon - www.klasszetterem.hu - dag. 11.30-23.00 u. Klassevol met

SOUP	690,-
CHICKEN SOUP	690,-
VEGETABLE SOUP	590,-
SOUP W ZUCCHINI	1090,-
CHICKEN SALAD	1590,-
CHICKEN STEW	1590,-
CHICKEN VEGETABLES	1690,-
CHICKEN LEG	1290,-

TEJFŐLŐS GOMBÁLEVES	690,-
SPENÓTÓS KRÉMLEVES	690,-
HIDEG GYÜMÖLCSLEVES	590,-
MOZZARELLA CUKKINIVEL	1090,-
TONHAL SALÁTA	1590,-

VADDISZNÓPÖRKÖLT ÁFONYÁVAL	1590,-
TENGERI VÖRÖS SÜGÉR	1690,-
CSIRKECOMB RÁNTVA	1290,-

ZÖLDSÉGES LINGUINE	1090,-
PARADICSOMOS BACONOS PULYKAMELL	1590,-
BÉLSZIN STEAK VARGÁNYA MÁRTÁSSAL	2890,-
CSIPÓS CSIRKEMELL CSÍKOK	1590,-
LENCSEFŐZELÉK FÖTT TOJÁSSAL	890,-
GUINDEL PALACSINTA	690,-
BARACKOS TÚROTÓRTA	690,-

WWW.MENZA.CO.HU

CHICKEN W VEGETABLES	1090,-
CHICKEN W TOMATO & BACON	1590,-
MUSHROOM SAUCE	2890,-
CHICKEN	890,-
CHICKEN SLICES	1590,-

CHICKEN CAKE W WALNUTS	690,-
CHICKEN CAKE	690,-

BUDAVÁRI PALOTA ★★★

(Koninklijk Paleis)

Imposant verheft het Koninklijk Paleis zich op de Burchtheuvel, zo'n vijftig meter boven de Donau. Oorspronkelijk werd dit zogenaamde Burchtpaleis opgericht in de 13de eeuw, maar het onderging ingrijpende wijzigingen onder de Habsburgers en na de Tweede Wereldoorlog is het herbouwd. De Hongaarse Nationale Galerie, volledig gewijd aan de Hongaarse kunst, kreeg er onder meer onderdak.

► **Bereikbaarheid:** bus 16, 86 en 105, 19 en 41 (Clark Adám tér), vervolgens de trap of de Sikló (tandradbaan: 7.30-22.30 u - gesl. even ma. - 840 Ft, HT 1450 Ft).

Uitneembare vouwkaart C5 en detailkaart van de wijk blz. 50.

Buitenkant

Detailkaart B4

Op het neobarokke, smeedijzeren sierhek rond het kasteel prijkt een enorme roofvogel met gespreide vleugels en een zwaard tussen zijn klauwen. Het is de mythische **turul** (uitspraak: toeroel), het symbool van de Magyaren dat heel vaak wordt afgebeeld. De barokgevel van het koninklijk paleis strekt zich over

een lengte van ruim 300 m uit boven de Donau. In het midden rust een koepel op een reeks gekoppelde zuilen. Op het uitgestreke panoramische terras troont het **ruiterstandbeeld van Eugenius van Savoye**. De sokkel verbeeldt de slag bij Zenta (1697), die beslissend was in de strijd tegen de Turken. Volg de promenade tot het plateau boven de rivier: daar wacht een schitterend **uitzicht★★**. Van

DE BOUW VAN HET PALEIS

Béla IV, koning van 1235 tot 1270, besloot op deze plek een vesting te bouwen om Boeda te beschermen tegen Mongoolse invallen. Later werd het kasteel uitgebreid onder Sigismund van Luxemburg (1387-1437). Vervolgens verscheen de belezen Matthias I Corvinus (1458-1490) op het toneel. Onder deze briljante vorst en humanist onderging het paleis verbouwingen in renaissancestijl en groeide het uit tot een centrum van kunst en wetenschap. Tijdens het Turkse beleg in 1686 bestormden christelijke soldaten het paleis, dat grotendeels verwoest werd. In de 18de en 19de eeuw lieten de Habsburgers monumentale verbouwingen uitvoeren. Vooreerst liet Maria Theresia van Oostenrijk indrukwekkende barokvleugels optrekken, terwijl keizer Frans Jozef in 1890 Miklós Ybl en Alajos Hauszmann de opdracht gaf om het kasteel te verbouwen in neobarokke stijl. Het resultaat was een imposant, weelderig paleis waar de vorst echter maar zelden verbleef.

Het Koninklijk Paleis bekroont de Burchtheuvel hoog boven de Donau. © Shutterstock/John Copland

Links voorbij de fontein leidt de **Oroszlános kapu (Leeuwenpoort)** naar een **binnenhof**. De poort dankt haar naam aan de vier stenen leeuwen die haar bewaken. Ga in het midden van dit mooie plein staan voor een goed overzicht van de statige gebouwen. In het midden rechts bevindt zich de **Nemzeti Széchenyi Könyvtár (Nationale Széchenyi-bibliotheek)**, de grootste bibliotheek in het land, in 1802 gesticht door graaf Ferenc Széchenyi. De leeszaal is voor iedereen toegankelijk. Achter in de binnenhof staat de vleugel van het **Budapesti Történeti Múzeum (Historisch Museum van Boedapest)**. Loop de trap af naar de zuidelijke muur en de **Buzogány-torony (Knotstoren)** met kegelvormig dak, een overblijfsel van de middeleeuwse versterkingen. Een aangrenzende poort in de vestingmuur, de **Ferdinand kapu (Ferdinand-poort)**, leidt naar buiten. Hier is ook de **barbacane**, een 14de-15de-eeuwse halfronde galerij te zien. Achter de tuinen ligt de Tabánwijk.

Magyar Nemzeti Galéria ★★

(Hongaarse Nationale Galerie)

Detailkaart B4 - Szent György tér -

☎ 201 9082 - www.mng.hu - dag.

behalve ma. 10.00-18.00 u - 1200 Ft - audiogids in verschillende talen (800 Ft). Dit museum is helemaal gewijd aan de Hongaarse schilder- en beeldhouwkunst van de middeleeuwen tot de 20ste eeuw. De verzamelingen zijn er verdeeld over vier etages (de namen van de werken staan vermeld in het Hongaars en het Engels). In de voormalige troonzaal huizen fraaie laatgotische **retabels**★ uit de 15de en vroege 16de eeuw. De collectie omvat drieluiken en veelluiken, waaronder monumentale exemplaren uit de voormalige comitaten Szepes (*Altaarstuk van Szepes*), Sáros (*Altaarstuk van Maria Magdalena*), Liptó (*Altaarstuk van Sint-Andries*), Zólyom (*Altaarstuk van Sint-Martinus*) en Csik (*Hoogaltaar met de Uitstorting van de Heilige Geest*). **Mihály Munkácsy**, die in Berlijn, München en Parijs studeerde, vertegenwoordigt de 19de eeuw met het realistische en dramatische *Laatste dag van een veroordeelde*. Zijn *Vrouw met sprokkelhout*, geschilderd tijdens een verblijf in Barbizon, is dan weer lyrischer. Ook **László Paál** werd sterk beïnvloed door de School van Barbizon en schilderde vooral landschappen (*Middag, Bospad in Fontainebleau*, *Landschap met koeien*). Van Pál Szinyei Merse hangt er een *Picknick in mei*,

MATTHIAS CORVINUS (1443-1490)

In 1458 koos de Rijksdag Matthias als eerste nationale koning van Hongarije. Hij bleef 32 jaar aan de macht en voerde een roemrijk bewind, wat alles te maken had met zijn intelligentie, ontwikkeling en sterke persoonlijkheid. Onder deze onvervalste renaissanceprins groeide Hongarije uit tot een verfijnd beschavingscentrum.

een bij uitstek impressionistisch thema. Verder bezit het museum ook een aantal monumentale historiestukken, zoals het *Doopsel van Vajk* (de latere koning István I) van Gyula Benczúr en op de overloop van de eerste etage *Miklós Zrínyi tijdens de slag bij Szigetvár* van Péter Krafft.

Budapesti Történeti Múzeum ★

(Historisch Museum van Boedapest)

Detailkaart B3 - Szent György ter 2 - ☎ 487 8800 - www.btm.hu - maart-okt.: 10.00-18.00 u; nov.-febr.: 10.00-16.00 u - gesl. di. (behalve van half mei tot half sept.) - 1500 Ft - audiogids (1200 Ft).

Dit museum vat de geschiedenis van Boedapest samen. In de opeenvolgende zalen komen archeologie, middeleeuwen en moderne tijden aan bod, naast de bouw van het koninklijk paleis. Dat gebeurt aan de hand van uiteenlopende collecties, zoals juwelen, keramiek, resultaten van opgravingen en alledaagse voorwerpen. Bijzonder interessant op de begane grond is de **zaal met gotische sculpturen**. Dankzij een aangepaste verlichting komt de fraaie verzameling beeldjes van kalksteen goed tot haar recht. Bij de ingang is een genummerde plattegrond van de zaal verkrijgbaar. In de lagerege-

gen delen en het souterrain bevindt zich het middeleeuwse segment van het Burchtpaleis. De mooie spitsbooggewelven dateren voornamelijk uit de tijd van Sigismund van Luxemburg, die van 1387 tot 1437 koning was. Let op de indrukwekkende grote zaal met tegelkachel.

Drie beglaasde openingen brengen licht in de **koninklijke kapel**, die getooid is met een drieluik. De kapel dateert uit de 14de eeuw, toen de koningen van Anjou regeerden.

Szent György tér

Detailkaart B3

Het plein strekt zich uit voor de hoofdingang van het kasteel en wordt aan de rechterzijde begrensd door twee gebouwen. In het neogotische **Sándor palota (Sándorpaleis)**, de voormalige woning van de eerste minister, zijn nu het kantoor en de woning van de president ondergebracht. Het **Várszínház (Burchttheater of Nationaal Danstheater)** met rococogevel is een voormalig karmelietenklooster. Op bevel van Jozef II werd de orde in 1782 ontbonden, waarna de architect Farkas Kempelen, de uitvinder van de schaakmachine, het in 1787 verbouwde. De eerste voorstelling in het Hongaars vond plaats op 5 oktober 1790; voordien gebeurde dat in het Duits.

Ruiterstandbeeld van prins Eugénie van Savoye, voor het Koninklijk Paleis

BELANGRIJKE DATA

1ste-4de eeuw na Chr. – De **Romeinen** stichten de provincie Pannonia (westen van Hongarije). Aquincum wordt een welvarende stad.

5de eeuw – De **Hunnen** veroveren Aquincum.

896 – De **Magyaren** steken de Karpaten over. Prins Árpád bouwt een zomerkamp op het eiland Csepel.

1241 – Tataren verwoesten Boeda en Pest, net als de rest van het grondgebied.

1243 – Koning **Béla IV** bouwt het kasteel van Boeda.

1458-1490 – Onder **Matthias I Corvinus** groeit Boeda uit tot een Europees cultuurcentrum.

1541 – De **Turken** veroveren Boeda.

1686 – De christelijke legers onder het bevel van de Habsburger **Karel van Lotharingen** bevrijden de stad. Boeda wordt een garnizoensplaats van het Oostenrijkse leger.

1825 – Graaf István Széchenyi laat de Kettingbrug bouwen.

1848-1849 – **Hongaarse opstand** tegen de Habsburgers. Overlijden van de dichter Sándor Petőfi.

1867 – Compromis met Oostenrijk, stichting van de dubbelmonarchie. Keizer Frans Jozef en Elisabeth (Sissi) aanvaarden de Hongaarse kroon.

1873 – Boeda, Pest en Óboeda worden verenigd tot één stad.

1896 – Opening van de eerste metrolijn in Europa (de huidige M1). Millenniumvieringen gedenken de verovering door de Magyaren.

1902 – Inhouding van het Parlement.

1944 – Schrikbewind van de pijlkruisers, bondgenoten van de nazi's.

1945 – Het Rode Leger bevrijdt de stad.

1949 – Proces tegen en executie van László Rajk.

23 oktober-november 1956 – Volksopstand. In november keert **Imre Nagy** terug; hij kondigt onder meer de neutraliteit van het land en de terugtrekking uit het Warschaupact aan. Russische tanks rijden de hoofdstad binnen en onderdrukken de opstand. Er vallen 3000 doden; kogels en granaten beschadigen talloze gebouwen. 200.000 Hongaren verlaten het land. Er volgen veel aanhoudingen en terechtstellingen.

1989 – Rehabilitatie van Imre Nagy (terechtgesteld in 1958), die in Boedapest een staatsbegrafenis krijgt. Op **23 oktober** wordt de Communistische Volksrepubliek Hongarije een **republiek**. De rode ster verdwijnt van de openbare gebouwen.

1991 – De laatste Russische troepen verlaten Boedapest.

2004 – Hongarije wordt een lidstaat van de Europese Unie.

2010 – Politieke herverdeling van het land: de rechtse partij Fidesz, die democratisch verkozen is en onder leiding staat van **Victor Orbán**, voert een bewind dat de nadruk legt op de breuk met het communistische verleden en op de nationale waarden.

2011 – Hongarije is de voorzitter van de EU (jan.-juni). In de context van de algemene economische crisis neemt het land een nieuwe **grondwet** aan.

STADSONTWIKKELING

Óboeda, Boeda en Pest

De stad ontstaat in de 1ste eeuw na Chr., wanneer de Romeinen een legerplaats vestigen in Óboeda, gevolgd door de burgerstad in Aquincum, op de rechteroever van de Donau. De Hunnen veroveren de regio en jagen de Romeinen op de vlucht. Volgens de overlevering dankt de stad haar naam aan Attila's broer, die soms Boeda of Bleda genoemd wordt. De stad ontwikkelt zich verder op de rechteroever; in de 13de eeuw wordt in Boeda de eerste burcht gebouwd.

Tijdens de Ottomaanse bezetting in de 16de eeuw groeit ook de bevolking in Pest, op de linkeroever. De meeste kerken in Boeda worden omgevormd tot moskees en overall verschijnen Turkse badhuizen.

Met de Kettingbrug, het Nationaal Theater (in Pest) en de aanleg van de Donau-oevers brengt graaf **István Széchenyi** in de 19de eeuw diverse stedenbouwkundige projecten op gang. Onder de populaire Jozef wordt een commissie ter verfraaiing van Pest gesticht (1808), gevolgd door een instelling - die weliswaar minder doeltreffend is - voor de verbetering van Boeda.

Bloeiperiode

Ten tijde van de Oostenrijks-Hongaarse Dubbelmonarchie (eind 19de eeuw) wordt Boedapest een welvarende industriemetropool. In 1873 wor-

den Óboeda, Boeda en Pest officieel samengevoegd. Het bevolkingsscijfer groeit door de massale komst van Oost-Europese Joden, die zich in de wijk Erzébetváros (Pest) vestigen.

De economie groeit sterk en om de stadsontwikkeling in goede banen te leiden, wordt een internationaal urbanistisch concours uitgeschreven, dat uitmondt in twee grootschalige projecten: de aanleg van Andrassy út en van Nagykörút (de Grote Ring). In 1894 wordt een reglementering uitgevaardigd, waarna de werkzaamheden van start gaan. 1896 is het jaar van de Millenniumvieringen, wat gepaard gaat met een geweldige nationale tentoonstelling in het Városliget (Stadspark) en de inhuldiging van de eerste Europese metrolijn in Boedapest. Hoogtepunt van deze periode is de bouw van het Parlement in 1902, waarvoor Londen gebruikt wordt als voorbeeld.

Sombere tijden

De Eerste Wereldoorlog betekent de ondergang van de Oostenrijks-Hongaarse Dubbelmonarchie en het einde van de bloeiperiode. Onder het autoritaire regime van admiraal Miklós Horthy flakkert het vooroorlogse vuur heel even weer op, maar dat duurt niet lang. Wanneer de nazi's aan de macht komen, heerst er terreur in het getto van Boedapest. Tijdens de oorlogsjaren worden alle bruggen, het Koninklijk Paleis en de oude binnenstad verwoest. Pas in de jaren 1960 volgt de wederopbouw.

De communistische tijd gaat gepaard met een overhaaste, gedwongen industrialisatie. Een vijfde van de Hongaarse bevolking concentreert zich in Boedapest, dat sterk gebukt gaat onder woningtekort en luchtvervuiling. Ook vandaag zijn die verontrustende problemen nog lang niet opgelost. De bestaande huisvestingsprogramma's zijn ontoereikend en schieten hun doel voorbij.

De stad ontwaakt

Sinds de val van de Berlijnse Muur en de democratisering van het land komt de stad weer in beweging. De communistische symbolen worden verwijderd van de officiële gebouwen en de straten krijgen stiltejesaan hun oude namen terug. Een ringweg moet het verkeer vlotter doen verlopen en er verschijnen ook breed opgezette projecten in de handel, het hotelwezen en de dienstensector.

Toch kan Boedapest zich niet beroemen op een volwaardig stedenbouwkundig beleid. Zo was het Nationaal Theater het voorwerp van een nationaal concours. De bouw werd aangevat op het Déak tér, maar werd stopgezet na de verkiezingen van 1998. Uiteindelijk verrees de nieuwe schouwburg in 2002 bij de Lágymányosi-brug in Pest, waar hij deel uitmaakt van een nieuwe cultuurtuif. De gronden waren oorspronkelijk toegewezen voor de projecten rond de wereldtentoonstelling Expo 96.

'Private' stadsplanning

Vanaf de jaren 1990 ging een omvangrijk renovatieprogramma van start in Boeda en Pest, meer bepaald in een deel van Belváros (tussen Szabad S. út en József A. utca). Vreemd genoeg worden die projecten gefinancierd door privépersonen. We denken hier aan de facelift van Déak tér die bekostigd werd door de Hongaarse zakenman Péter Csipak. In Erzsébetváros gebeurt de wederopbouw vaak met geld van buitenlandse investeerders.

József Finta is een van de toonaangevende hedendaagse architecten. Vóór de regimewissel had hij al grote hotels gebouwd aan de Donau. Op Erzsébet tér ontwierpen József Finta en Antal Puhl Partners het Kempinski Hotel Corvinus in een hedendaagse vormgeving die geen toegevingen doet aan trends en veel aandacht besteedt aan een afwisselende binnenruimte. Een ander ontwerp van Finta is het pand aan Teve utca, hoofdkwartier van de politiediensten. Het in 1992 geopende Institut français (Fó utca 17) van de Fransman Georges Maurios keert de Donau de rug toe. De gevelbekleding biedt bescherming tegen vervuiling en de kleuren passen helemaal in het stadsbeeld. De 21ste eeuw is dan weer aanwezig met realisaties als het hoofdkantoor van ING (☪ blz. 101) en het prachtige **Művészetek Palotája** (Kunstpaleis), bij het Nationaal Theater.

SEZESSION EN ART NOUVEAU

Streven naar moderniteit

In de tweede helft van de 19de eeuw zorgen diverse belangrijke evenementen voor een nieuw elan in Boedapest. Na tweehonderd jaar Oostenrijkse overheersing wordt Hongarije in 1867 eindelijk erkend als onafhankelijke natie. In 1873 ontstaat het eenge-maakte Boedapest en 1896 is het jaar van de Millenniumviering. De stad kent voorspoed, de industrie gedijt en de bevolking groeit. De levensstandaard is hoog en er is veel culturele uitwisseling, onder meer met de oprichting van scholen, theaters en een opera. De wereld richt de blik op Boedapest, waar veel gebeurt. Zo wordt hier de eerste ondergrondse metrolijn in de wereld aangelegd, en verder worden ook de grootste Beurs, het grootste Parlement en de grootste brug (Erzsébet) in de wereld gebouwd. Deze heropleving gaat gepaard met een uitgeproken nationalistisch gevoel, wat tot uiting komt in heldhaftige nationale evenementen, een romantisch academisme en een idealiserend classicisme. Een typisch voorbeeld van die officiële kunst is *De verovering door de Magyaren* van Mihály Munkácsy, te zien in het Parlement.

Nationale kunst

Rond de eeuwwisseling verwerpen Hongaarse artistieke kringen dat academisch 'historicisme'. Nogal wat kunstenaars streven naar een nationale kunst, gebaseerd op de bronnen van het Hongaarse volk. Kunst wordt de

manier om uiting te geven aan hun maatschappelijke, ethische en utopische ideeën en bereidt de toekomstige samenleving voor. Zoals elders in Europa laten nieuwe kunststromingen zich gelden in Hongarije, onder meer het naturalisme, het plein-airisme, de art nouveau en het symbolisme. Die artistieke vernieuwing is het resultaat van diverse individuele ervaringen, want Hongarije bruist van enthousiasme. De stijlen zijn soms helemaal tegengesteld, maar delen hun afwijzing van het academisme.

Art nouveau, uitdrukking van een nieuw elan

In aansluiting op de internationale mode wordt de art nouveau de uitgelezen expressievorm van dat streven naar moderniteit, al krijgt hij wel een typisch Hongaars karakter. In de architectuur zoekt de Hongaarse seze-sionstijl inspiratie in de bouwkunst uit de middeleeuwen, Scandinavië en het herontdekte Transsylvanië. Pionier is zonder twijfel de bekende Hongaarse architect **Ödön Lechner** (1845-1914). In de jaren 1890 ontwikkelt hij een nieuwe bouwstijl die beïnvloed is door de Magyaarse volkeren. De architecturale vormen en motieven uit het Oosten en de folkloristische plattelandskunst, met name Hongaarse wandtapijten, prikken zijn verbeelding. Hij gebruikt faience afkomstig uit de gerenommeerde Zsolnay-porseleinfabrieken om zijn daken en gevels op te tooien, 'als rijkelijk versierde, nationale klederdracht met

Vertaling	Valérie Maes
Omslagontwerp	Keppie & Keppie
Omslagfoto	Shutterstock/Annto
Ontwerp binnenwerk	Keppie & Keppie
Oorspronkelijke titel	Le Guide Vert Budapest Week-end
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Hoofdreductie	Anne Teffo
Uitgevers	Irène Lainey (Michelin), Lieven Defour (Lannoo)
Redactie	Michel Guillot, Anath Klipper, Marie Lionnet, Jean-Claude Saturnin
Cartografie	Stéphane Anton, Géraldine Deplante, Isabelle Delouvy Stadsplattegronden op basis van de gegevens van TeleAtlas - © TeleAtlas 2012
Met dank aan	Didier Broussard, Maria Gaspar (iconografie)

© Michelin, 2013

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2014

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen...) beschouwd worden als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres	De Groene Reisgids Uitgeverij Lannoo Kasteelstraat 97 B-8700 Tielt degroenegids@lannoo.be	De Groene Reisgids Lannoo Nederland Postbus 614 6800 AP Arnhem degroenegids@lannoo.nl
---------------------	---	---

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2014/45/199 - NUR 512 - ISBN 978-94-014-1185-1